

41. *Vel contra favorem religionis aut boni publici.* — IV. Favore religionis ac boni publici quandoque prohibetur quis novum opus facere. Nam ut tradit Covarruvias, l. 3. *Variar. Resolut.*, cap. xiv, n. 8, etsi licitum sit cuilibet proprium ædificium altius tollere, l. *Alius*, C. *De servitut.*, tamen jure prohibitum est privatum ædificium ita altius extolli, ut ex eo videri possint religiosi, aut religiosæ intra proprias domos religiose habitantes, sicut placuit Salyceto, post Petrum et Cynum in dict. l. *Alius*: quasi favore religionis privatus uti non possit jure suo, quod habet tollendo aliud domum suam, aperiendo fenestras, et lumina, quæ prospectu fuerint opportuna. Ita discurret Covarruvias, loc. cit.

42. *Sæculares non possunt erigere altas domos, vel in jam erectis facere fenestras, ex quibus videri in monasteriis possint fratres, aut moniales.* — Similia habet P. Hyacinthus Donatus in *Praxi resolutoria rerum regularium*, tom. 1, part. I, tr. II, q. 12, ubi cum Lezana, §. *Monasterium*, n. 23, recte docet, certum esse, quod sæculares non possint erigere ita celsas domos, ut videri possint fratres, aut moniales, et cui favet textus in c. *Periculoso*, *De statu Monach.*, in 6, ibi: « Ut sic a publicis et mundanis conspectibus separatæ moniales, omnino servire Deo valeant liberius, etc. »

43. *Confirmatur eadem doctrina.* — Eadem materiam atque sententiam fusius tractat Alexander Sperellus episcop. Eugub. Decisione 58. *Fori Ecclesiastici*, ubi etiam relutat Molinam asserentem, quod a domo religiosa justo pretio sit redimenda servitus non prospiciendi. Vide insuper Layman, lib. III, tract. IV, cap. xvii, n. 34, ubi nonnulla alia exempla ponit publicum favorem concernentia, quamvis cæteroquin sequatur sententiam Molinæ, sed a citato Sperello rejectam, et merito; quia cum id de jure competat loco religioso favore religionis et honestatis, frustra dicitur id pretio redimendum.

TITULUS XXXIII.

De privilegiis, et excessibus privilegiatorum.

1. *Materia hujus Rubricæ scitu utilis et Regularibus.* — Celebris est præsens titulus,

scituque utilissimus, præsertim religiosis mendicantibus diversa privilegia a Sede Apostolica habentibus: unde ut melius explicetur, simulque ob sui prolixitatem, expeditiures ponere paragraphos.

§ I.

DE NATURA, ET DIVISIONE PRIVILEGIORUM.

2. *Privilegium minus proprie.* — Quæritur I. Quid sit privilegium? Resp. I. Quamvis privilegium quandoque accipitur pro escripto, seu instrumento scripto, in quo gratia, seu beneficium principis continetur, seu conceditur, arg. c. *Cum dilecta*, de *Confirm. util. et inutil.*, ex c. *Ex parte*, h. t. Communiter tamen et magis proprie privilegium accipitur, pro ipsomet jure, beneficio, seu gratia cuiusdam a principe concessa. Hinc proprie loquendo de privilegio.

3. *Proprie loquendo, quid?* — Resp. II. Privilegium dicitur lex privata contra, vel præter jus aliquid concedens, c. *Privilegia dist.* 3, et c. *Abbate de Verbor. significat.*, ibi: « Cum privilegium sit lex privata, nec esset privata, nisi aliquid specialiter indulgeret. » Dicitur autem lex, non quod obligationem inducat respectu ejus, cui datum est (nam privilegium est lex privata, non utrunque sed qua cuiusdam jus, beneficium, vel gratia a principe conceditur; nemo autem beneficium sibi concessio uti cogitur, arg. l. *Invito*, ff. *de Reg. jur.*, ibi: « Invito beneficium non datur, ») sed quoad alios, quibus præcipitur, ut illud observari faciant, vel prohibetur, ne impediant. Pirhing, h. t., n. 2.

4. *Dicitur lex privata, et quare?* — Et additur privata; quia privilegium conceditur ob bonum privatum privilegiati, certæ v. g. personæ, particularis alicujus collegii, universitatis, religionis, monasterii, ecclesiæ, civitatis, etc. Cui ex privilegio, favore, et gratia datur facultas aliquid agendi, vel omittendi, vel percipiendi contra, vel præter legem, aut jus commune: dum e contra lex communis respiciat, et feratur ob bonum totius communitatis.

5. *Quæ de jure competunt, privilegia proprie non sunt.* — Dicitur insuper contra, vel præter jus, quia quod jure communi competit, frustra per privilegium impetratur, arg. l. 1, C. *de Thesauris*, lib. X, ibi: « Superfluum est hoc precibus postulare quod jam lege permissum est. » Interdum tamen talia a

principe conceduntur ad majorem confirmationem et securitatem, ut fit c. *Quia in causa*, de *Procurat.*, etc. *Etsi Christus*, § fin. de *Jurjurand.* Quæ tamen non sunt proprie dicta privilegia, sed potius declarationes juris communis, vel naturalis.

6. *Privilegium variis nominibus jure venit: et quibus?* — Porro privilegium varia habet nomina in jure, quæ quasi synonyma sunt. Quandoque enim etiam vocatur jus singulare, l. 16, ff. *de Legib.*, subinde indulgentia, c. *Dulum*, 31, h. t. Item exceptio, l. *Ex præstatione*, 7, C. *de Vectigal.* subinde specialis largitas et prærogativa, ut l. fin. C. *de Fruct. et lit. expens.* subinde concessio, l. 1, prin. ff. *de Testament. milit.* item constitutio personalis, § 6. *Instit.* de I. N. G. et C. Item lex propria, l. *Municipalem*, 21, § fin. ff. *ad Municip.* Item rescriptum, diploma, indultum, principale, favor, gratia, immunitas, etc. Azorius, *Instit. Mor.*, lib. V, cap. xxii, q. 1.

7. *Privilegium aliud est contra, aliud præterius.* — Quæritur II. Quotplex sit privilegium? Resp. cum communi doctorum, varias esse privilegiorum divisiones. Et quidem primo aliud privilegium est contra jus, ut exemptio a solvendis decimis, vel a jurisdictione ordinarii, et hujusmodi, quæ conceduntur contra jus commune. Aliud præter jus, sive (ut alii loquuntur) ultra jus: v. g. potestas absolvendi a reservatis, vel dispensandi, et hujusmodi, quando videlicet ipsamet materia, seu actus privilegii non est quidem in se jure prohibitus, sed tamen non nisi in certis personis concessus.

8. *Quorum illud est proprie delictum privilegium; istud vero minus proprie, et potius beneficium.* — Differunt primo: quia privilegium contra jus dicitur proprie privilegium, arg. l. *Jus singulare*, ff. *de Legib.*, ibi: « Jus singulare est, quod contra tenorem rationis propter aliquam utilitatem, auctoritate custodientium introductum est. » Nam per jus singulare intelligitur privilegium, quale loc. cit. dicitur esse contra tenorem rationis, id est, contra rationem juris communis seu legis, prout ex antecedentibus verbis liquet. E contra privilegium præter jus meretur quidem nomen privilegii (cum et ipsi competat definitio privilegii ut sic, eo quod sit lex privata, et favorabilis ex speciali gratia principis concessa) non tamen adeo stricte sumitur, ob rationem prædictam ex textu juris desumptam, ac potius dicitur beneficium principis. Beneficium enim

strictè sumitur pro gratia concessa a principe præter jus, ut notat Abbas in *Rubrica de Rescript.*

9. *Privilegium contra jus, est strictæ interpretationis, præter jus vero, latæ.* — Differunt ulterius, quia privilegium contra jus plerumque est strictæ interpretationis, arg. c. *Porro*, et c. *Sane*, de *Privileg.* Alia vero privilegia præter jus, cum sint meræ gratiæ, ac beneficia principis, late interpretari debent, prout fusius diximus lib. I, tit. III, de *Rescriptis*, num. 130.

10. *Privilegium aliud est in corpore juris clausum. Aliud extra corpus juris.* — Secundo, privilegium aliud est clausum in corpore juris; aliud est extra corpus juris, seu datum per speciale rescriptum principis. Privilegium clausum in corpore juris dicitur, quod certis rebus vel personis concessum contra vel præter alias leges, corpori juris communis insertum est: ut sunt quam plura privilegia ecclesiarum ac personarum ecclesiasticarum, pupillorum, studiosorum, militum, ac hujusmodi, quæ passim habentur in utroque jure. Privilegium extra jus dicitur, quod per speciale rescriptum (seu per speciales litteras principis) cuiusdam personæ, loco, seu communitati concessum est, et necdum juri communi insertum.

11. *In quo differunt?* — Differunt isthæc privilegia quoad effectum: nam privilegium in corpore juris clausum non debet iudex ignorare, et si quid contra illud præcipiat, non tenetur privilegiatus obtemperare, arg. c. *Cum ad quorundam de Excessib. prælator.* E contra privilegia extra corpus juris, cum sint facti, potest iudex ignorare, et si quid contra privilegium mandet, vel aliquid contra tale privilegium specialiter extra corpus juris concessum citet, tenetur privilegiatus saltem pro reverentia iudicis comparere, et suum privilegium ostendere, eique, vel ipsius deputato in loco congruo ac securo ad legendum integraliter exhibere, prout habetur c. *Cum personæ*, ff. *de Judiciis*, ibi: « In jus vocati veniant privilegia sua allegaturi. » Alias differentias adducit Ludovicus Engel, h. t. n. 2, sed brevitalis gratia omittimus.

12. *Aliud est reale, aliud personale.* — Tertio, privilegium aliud est reale, aliud personale, aliud mixtum. Privilegium reale dicitur, quod proxime et directe confertur rei, loco, muneri, dignitati (v. g. prædio, eccle-

sia, monasterio, praelaturæ, causæ, etc.) in consequentiam vero personis, quæ talem rem, locum, officium, vel causam habent. Privilegium personale est, quod proxime et directe confertur personæ sine contemplatione rei arg. c. *Mandata de Præsumpt.* ibi: « Quas non loco tribuimus, sed personæ, » etc. et alibi.

13. *Differentia inter utrumque.* — Differunt autem plurimum: siquidem privilegium reale cum cohæreat rei, transit ad quoscunque successores, et possessores: « Privilegium autem personale personam sequitur, et extinguitur cum persona, » ut loquitur *Reg. 7, Jur. in 6.* Concordat *l. Privilegia, ff. de Reg. jur.* ibi: « Privilegia quædam causæ sunt, quædam personæ: et ideo quædam ad hæredes transmittuntur, quæ causæ sunt; quæ personæ sunt ad hæredem non transeunt. » Adde *l. In omnibus, ff. eod.* ubi dicitur: « In omnibus causis id observatur, ut ubi personæ conditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea beneficium quoque deficiat. » Et huiusmodi privilegium dicitur privilegium singulariter personale, eo quod uni tantum personæ per se et directe concedatur.

14. *Aliud mixtum.* — Datur etiam privilegium mixtum, hoc est, partim personale, partim reale, eo quod multum de natura realium participat. Talia privilegia sunt, quæ conceduntur certo corpori aut collegio personarum (et ideo a quibusdam privilegia corporalia nuncupantur) atque hæc non tantum illis competunt, qui de facto in tali corpore vel collegio vivunt, sed etiam transmittuntur ad eorum successores.

15. *Aliud certo personarum generi concessum.* — Huc spectant privilegia, quæ dicuntur communiter personalia, et certo personarum generi conceduntur. Tale imprimis est privilegium restitutionis in integrum concessum minoribus (id est, illis, qui ante 25 annum completum in aliquo contractu graviter læsi sunt) quod etiam ad hæredes transit, *l. Non solum, ff. de Restit. in integr.* Tale est etiam privilegium S. C. Vellejani concessum feminis, ne ex fidejussione obligentur. Item privilegium esse Macedoniani concessum filiisfamilias, ne ex mutuo sine consensu patris accepto obligentur. Adde privilegia clericorum, studiosorum, militum, et huiusmodi.

16. *In dubio an privilegium personale, aut reale sit, quid juris?* — Cæterum in dubio,

an privilegium aliquod sit mere personale, vel reale, ex materia, causa, et tenore illius colligendum est. Quod si exinde satis cognosci non potest, videre oportet, an privilegium huiusmodi sit merum beneficium et gratia, nec juri communi, nec privato contrarium vel odiosum; illud enim, seu mere beneficium, in dubio præsumitur reale, utpote quod tanquam beneficium principis permanere oportet, c. *Decet, 16, de Reg. jur.* in 6, et *l. fin. ff. de Constitut. princip.* Istud vero, seu odiosum, utpote a jure exorbitans, personale, et consequenter cum persona extingui censetur arg. c. *Quæ a jure, 28, de Reg. jur.* in 6.; Donatus, tom. 1, p. 1, tr. IV, q. 3, n. 2; Suarez, lib. VIII, de *Legib.* cap. III, n. 18; Palao, tr. III, disp. 4, puo. 2, § 1, n. 6.

17. *Rursus aliud privilegium est mere gratiosum, aliud remuneratorium.* — Quarto, privilegia alia sunt mere gratiosa, alia remuneratoria. Ex his privilegia mere gratiosa, seu quæ ex mera concedentis gratia, non intuitu meritorum, seu in illorum compensationem proficiscuntur, habent tacitam conditionem, ut tandiu durent, quandiu principi, vel ejus successoris placuerit. Privilegia vero remuneratoria sunt, quæ intuitu meritorum, v. g. laborum, molestiarum, fidelitatis, expensarum, etc. in bello, in conversione infidelium, hæreticorum, rebellium, schismatis, etc. exhibitorum, aut exantlatorum, tanquam in præmium, et quamdam remunerationem, seu compensationem dantur: quæ privilegia remuneratoria etsi in dubio censeantur personalia, arg. *l. 1, ff. de Constitut. princip.* ibi: « Quæ princeps alicui ob merita indulset, personam non egrediuntur; » tamen etiam realia esse possunt, adeo ut propter merita personæ unius privilegium toti alicui familiæ, religioni, provinciæ concedi valeant, et nonnunquam soleat teste experientia.

18. *Aliud perpetuum, aliud temporale.* — Quinto, privilegium aliud est perpetuum, aliud temporale. Perpetuum est, quod vel adhæret rei de se perpetuæ; vel conceditur absque limitatione temporis. Et dicitur perpetuum, non quod amitti non possit, sed quia de se durat, donec revocetur, aut alia de causa amittatur. Privilegium temporale est, quod concessum est pro determinato tempore, v. g. ad decennium, vel ad dies vitæ personæ privilegiatæ, ut est privilegium singulariter personale. Huc spectat

privilegium datum sub conditione, quæ lapsu temporis finitur: item privilegium concessum a principe, donec decesserit, vel sub clausa, usque ad beneplacitum meum; nam tale expirat morte concedentis, utpote qua omnino extinguitur ejus beneplacitum, c. *Si gratiose de Rescriptis*, in 6. Secus est, si gratia vel privilegium concedatur sub clausula, usque ad Apostolicæ Sedis beneplacitum: tunc enim, quia Sedes non moritur, durabit perpetuo, nisi a successore revocetur, prout loc. cit. expresse subjungitur.

19. *Quid sit privilegium purum et conventionale?* — Sexto, privilegium aliud est purum, aliud conventionale. Illud est, quod sine aliqua conventionione, et reciproca obligatione conceditur. Istud vero, quod interveniente huiusmodi conventionione, et obligatione ad aliquod dandum aut faciendum, etc., sicque quodammodo emi, aut per contractum onerosum acquiri censetur, Suarez, loc. cit. q. 4, n. 9; Palao, loc. cit. § 3, n. 2.

20. *Per se, et ad instar concessum.* — Septimo, privilegium aliud est cuiusdam per se primo specialiter concessum, aliud concessum ad instar. Illud est, quod cuiusdam conceditur sine ordine ac respectu privilegii prius alteri concessi. Istud vero, quod conceditur ad instar privilegii prius alteri concessi, id est, eo modo ac forma, sub qua illud alteri convenit: qualia privilegia ad instar plura conveniunt regularibus communicationem privilegiorum habentibus, de qua fusius § 3.

21. *Communitatis et privatorum.* — Octavo, privilegium aliud est commune, seu communitatis, aliud privatum, seu privatorum. Illud est, quod primario et per se respicit bonum communitatis, cui concessum est, etsi etiam redundet in membra ejus. Cujusmodi sunt privilegia fori et canonis, v. g. toti statui clericali concessa. Privatum, seu singulare est, quod primario ac per se respicit bonum personarum in particulari, etsi mediate etiam redundet in bonum commune. Huiusmodi privilegium est, v. g. beneficium restitutionis in integrum minoribus concessum.

22. *Privilegio communitatis privatus renuntiare nequit: bene vero privilegio privatorum.* — Differt autem istud privilegium ab illo, quod privilegio communi, seu communitatis, tanquam favori communi et publico,

privatus nequeat renuntiare, arg. c. *Si diligenti, 12, de Foro competent.* et *l. Jus publicum, 38, ff. de Actis*; consequenter clericum etiam consentientem percuciens incurrat excommunicationem, can. *Si quis suadente*, cau. 17, q. 4. Privato autem renuntiare regulariter quis possit, c. *Si de terra, 6, h. t.* ibi: « Cum liberum sit unicuique suo juri renuntiare, » cum Concor-dantiis, nisi talis renuntiatio cederet in præjudicium tertii.

23. *Privilegium proprio motu, et ad preces concessum?* — Nono. Aliud privilegium est motu proprio; aliud ad preces, seu supplicationem privilegiati concessum. Illud est, et dicitur, quando diploma privilegii habet insertam clausulam motu proprio, etiamsi forsitan ad præviam supplicationem sit concessum, c. *Si motu, 23, de Præbend.* in 6. Istud 6, vero est, quando litteræ privilegii talem clausulam non habent. Cæterum qualis sit differentia inter hæc privilegia, et quid operetur clausula motu proprio, vide lib. I, tit. III, a n. 202.

24. *Privilegium vivæ vocis oraculo, et litteris concessum, quid?* — Decimo tandem, privilegium aliud est vivæ vocis oraculo, aliud litteris, vel rescripto principis concessum. Illud est quod princeps ore tenus duntaxat, sine scriptura concedit, vel motu proprio, vel ad instantiam partis. Istud vero, quod in scriptis datur. Clem. 2, § *Ac deinde, 7, Nos etenim, de Sepult.* ibi: « Universa privilegia verbo aut scripto concessa. » Cæterum privilegia vivæ vocis oraculo plura olim concessere summi Pontifices, uti videre est apud Donatum, p. 1, tom. I, tr. XV. Ubi expresse agit de vivæ vocis oraculo.

§ II.

DE CONCESSIONE, ET ACQUISITIONE PRIVILEGIORUM; UBI ETIAM DE TEMPORE QUO VALERE INCIPIUNT.

25. *Legem contra jus illi soli condere possunt, qui legem condere valeant.* — Queritur I. Quis possit concedere privilegium? Resp. Privilegium præsertim contra jus omnis et solus ille potest concedere, qui potest legem condere. Ratio est, tum quia privilegium huiusmodi est lex privata; ergo requirit in conferente potestatem quamdam legislativam; tum quia per privilegium contra jus eximitur quis ab obligatione juris, et